האי נמי תיפוק לי [1] **מוחלב נבלה מי שאיסורו משום בל תאכל חלב נבלה יצאתה זו שאין איסורה משום בל תאכל [חלב נבלה] אלא משום טמא אלא האי טריפה מיבעי** א] **לאיתויי חיה סלקא דעתך אמינא מי שחלבה אסור ובשרה מותר יצאת זו שחלבה ובשרה מותר קמ"ל א"ל** ב] **מאי שנא טמאה דאין חלבה חלוק מבשרה חיה נמי אין חלבה חלוק מבשרה ועוד הכתיב** [1] **ואכל לא תאכלוהו אלא אמר אביי טריפה לגופיה איצטריך שלא תאמר הואיל וטמאה אסורה מחיים וטריפה אסורה מחיים מה טמאה חלבה טמא אף טריפה חלבה טמא אי הכי האי נמי מיבעי** (א) **שלא תאמר הואיל ועוף טמא אסור** ג] **באכילה וטריפה אסורה באכילה מה עוף טמא אינו מטמא אף טריפה אינה מטמאה ועוד מי איכא למילף טרפה מטמאה טמאה לא היתה לה שעת הכושר טריפה היתה לה שעת הכושר וכי תימא טריפה מבטן מאי איכא למימר במינה מיהא איכא אלא אמר רבא** (א) **התורה אמרה** א **יבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב יבא איסור טריפה ויחול על איסור חלב וצריכי דאי אשמעינן נבילה משום דמטמיא אבל טריפה אימא לא ואי אשמעינן טריפה משום** (ב) **דאיסורה מחיים אבל נבילה אימא לא צריכא ור"מ האי טריפה מאי עביד ליה מיבעי ליה למעוטי שחיטה שהיא לפנים ורבי יהודה** [3] **טריפה אחרינא כתיב ורבי מאיר חד למעוטי שחיטה שהיא לפנים וחד למעוטי עוף טמא ורבי יהודה מנבלה** ד] **נפקא ליה ורבי מאיר האי נבלה מאי עביד לה לשיעור** ה] **אכילה בכזית ותיפוק לי מקרא קמא מדאפקיה רחמנא בלשון אכילה חד** (ג) **לשיעור אכילה בכזית וחד לשיעור אכילה בכדי אכילת פרס ס"ד אמינא הואיל וחידוש הוא יותר מכדי אכילת פרס נמי ליטמא קמ"ל** ג] **ת"ר** [1] **וחלב נבלה וחלב טרפה** ב **בחלב בהמה טהורה הכתוב מדבר אתה אומר בחלב בהמה טהורה הכתוב מדבר או אינו אלא בחלב בהמה טמאה אמרת טיהר מכלל שחוטה וטיהר מכלל חלב מה כשטיהר מכלל שחוטה בטהורה ולא בטמאה אף כשטיהר מכלל חלב בטהורה ולא בטמאה או כלך לדרך זו טיהר מכלל נבילה וטיהר מכלל חלב מה כשטיהר מכלל נבילה בטמאה ולא בטהורה אף כשטיהר מכלל חלב בטמאה ולא בטהורה אמרת**

רש"י

האי נמי תיפוק ליה כו'. חלב טמאה תיפוק ליה נמי דמטמאה דמהיכא תיתי לטהרה מהאי קרא דיעשה לכל מלאכה האי לאו בטמאה כתיב דהא כתיב [ואכל] לא תאכלוהו לחלב: **מי שאיסורו משום אכילת חלב** ו]. ובשרה מותר טיהרתי לך יצאת זו שכולה אסורה משום בל תאכל טמא ואכתי אימא טריפה למה נאמרה כו': **אלא האי טריפה מיבעי לאיתויי חיה דס"ד מי שחלבה אסור כו' קמ"ל** ה"ג. ושינויא הוא לאיתויי חיה טהורה שמתה שחלבה טהור דס"ד ואכל לא תאכלוהו כתיב בהאי קרא מי שחלבו אסור ובשרו מותר טיהרתי לך חלבה מכלל נבילה אבל חיה שחלבה מותר כבשרה לענין נבילה נמי יטמא כבשרה קמ"ל טריפה כל שיש במינו טריפה ואפילו חיה: ופרכינן **מ"ש טמאה.** דלא נפקא לן לטהר חלבה מהאי קרא דאין חלבה חלוק מבשרה ולא קרינא ז] ואכל לא תאכלוהו לחלב לחודיה שהרי הכל איסור: **חיה נמי אין חלבה חלוק מבשרה.** לאיסורו ולא קרינא ביה ואכל לא תאכלוהו: **ועוד.** ממשמעותא דקרא נמי תיקשה לן דלא בחלב חיה קאי דהא כתיב ואכל לא תאכלוהו ולקמן [ע"ב] ילפינן מינה בברייתא בשמעתין בחלב ח] חיה נבילה לא טיהר מכלל טומאה: **טריפה לגופיה איצטריך.** לטהר חלב טריפה שמתה ולעולם טריפה חיה ודקאמרת הרי נבילה אמורה איצטריך סד"א הואיל וטמאה אסורה מחיים וטריפה מחיים אסורה כו': **אי הכי.** טריפה דכתיב גבי עוף נמי איצטריך לגופיה ולומר עוף ט] שמתה מטמא בבית הבליעה שלא תאמר כו': **ועוד.** גבי בהמה: **מי איכא למילף טריפה מטמאה.** דניבעי קרא לטהר: ה"ג **אלא אמר רבא (כו') התורה אמרה.** בא הכתוב לומר לך יבא איסור כו' ומשום אכל לא תאכלוהו דסיפיה דקרא פירש בו נבילה וטריפה לחייב את האוכלו משום חלב ומשום נבילה ומשום טריפה שלא תאמר אין איסור נבילה וטריפה חלין על איסור חלב שקדם לכולם: **משום דמטמיא.** הילכך חמירא לחול על איסור חלב: **ורבי מאיר.** דאמר ד] עוף שחיטתו מטהרת טריפתו: **האי טריפה.** דגבי עוף מאי עביד ליה: **למעוטי שחיטה שהיא לפנים.** וכדאמרן לעיל (דף סט.) מה טריפה שעוה בפנים כבחוץ יצא השוחט עוף חולין בפנים כו': **טריפה אחרינא כתיב.** גבי נבילת עוף טהור וכל נפש אשר תאכל נבילה וטריפה באזרח ובגר וכבס בגדיו י] (ויקרא יז) וחד לא יאכל נבילה וטריפה לטמאה בה (שם כב): **וחד למעוטי עוף טמא.** דדרשינן [סט:] מי שיש במינו טריפה: **ורבי יהודה.** עוף טמא מקרא יתירא דנבילה לא יאכל נפקא ליה דלא איצטריך אלא לדרוש ולומר מי שאזהרתו משום בל תאכל נבילה יצא יא] זה שאין איסורו משום בל תאכל נבילה אלא משום בל תאכל טמא: **ורבי מאיר האי.** קרא יתירא דנבילה לא יאכל מיבעיא ליה ללמד טומאתו יב] שאינו מטמא אלא יג] כשיעור איסור אכילתו דהיינו כזית: **מקרא קמא.** והנפש יד] אשר תאכל: **בכדי אכילת פרס.** שאם שהה באכילת כזית יותר מכדי אכילת פרס הרי היא כשאר אכילות שאין מצטרפין לעונשין ואף זו אין מצטרפת ליטמא בבית הבליעה: **דחידוש הוא.** שלא מצינו בתורה טומאה כזו שאין לו טומאה מבחוץ ובבית טו] הבליעה בזה לו טומאה (ג): **הכתוב מדבר.** לטהרו מלטמא משום נבילות: **טיהר מכלל שחוטה.** טיהר מלטמא מטעם שחיטה שהשחיטה מטהרתה: **וטיהר מכלל חלב.** מטעם חלב טיהר את הנבילה מלטמא שכתב כאן שחלב נבילה טהור: **מה כשטיהר.** בשר שחוטה מלטמא טהורה טיהר ולא טמאה דטמאה אין שחיטתה מטהרתה דילפינן לה בת"כ (ה) מקרא יתירא ולאלה תטמאו כל הנוגע בהם במותם [ויקרא יא] והאי בהם יתירא הוא לומר אע"פ שהן שחוטין ומה אני מקיים במותם במותם ולא בחייהם ובבהמה טמאה כתיב דסמיך ליה כל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה (ד) וגו': **אף כשטיהר משום חלב.** מלטמא בטהורה טיהר ולא בטמאה: ה"ג בתורת כהנים (ג) **אמרת לך** טז] לדרך זו טיהר מכלל נבילה וטיהר מכלל חלב מה כשטיהר מכלל נבילה בטמאה ולא בטהורה אף כשטיהר כו'. טיהר בשר נבילה מלטמא ולקמן מפרש לה בנבלת עוף טמא וטיהר מכלל חלב כדאמרן: **בטמאה ולא בטהורה.** עוף טמא טיהר מלטמא בבית הבליעה ולא עוף טהור: ה"ג

תוספות

אלא לאתויי חיה יז]. כך גרס הקונטרס וקשה דמאי קפריך מ"ש טמאה כו' אדרבה משום דדמי לטמאה איצטריך קרא לאתויי ומאי פריך נמי ואכל יח] לא תאכלוהו אדרבה משום הכי איצטריך קרא טריפה דמשמע כל שיש במינו טריפה חלבה טהור ואפי' חיה ור"ת גרס אלא למעוטי חיה מאי טעמא מי שחלבה אסור וכו' ול"ג סד"א ופריך אמאי איצטריך קרא לומר דחלב חיה טמא מאי שנא טמאה כו' יט] ומיהו קשה דטריפה לא משמע למעוטי אלא לרבויי כל שיש במינה טריפה: **מה טמאה חלבה טמא.** וכי כ] תימא מה לטמאה שכן אין שחיטתה מטהרתה תאמר לטריפה חיה תוכיח: **יבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב.** תימה (ס) למאן דאית ליה איסור מוסיף למה ליה קראי וכי תימא מהכא יליף בעלמא שאני הכא דאיסור חלב קל הוא דהותר מכללו ולכך אתי איסור נבילה וחייל עליה: **ואי אשמעינן טריפה משום דאיסורא מחיים כו'.** תימה דבפ"ב דחולין (דף לז:) עביד ק"ו איפכא ומה מחיים אתי איסור טריפה וחייל אאיסור חלב נבילה דלאחר מיתה מבעיא ושם פירשתי: **וחד למעוטי עוף טמא.** הא דלא נפקא ליה לרבי מאיר מהיכא דנפקא ליה לרבי יהודה משום (ס) דר' מאיר לטעמיה ו] דאית ליה איסור חל על איסור: **ורבי מאיר האי נבילה מאי עביד ליה.** וא"ת על כרחיך צריך לכתוב נבילה דאי הוה כתיב טריפה לא יאכל לטמאה בה ולא כתב נבילה אם כן הוה אמינא דטריפה בלא נבילה מטמאה כא] וי"ל כיון דכתיב כב] (ויקרא יז) (והנפש) [וכל נפש] אשר תאכל נבילה וטריפה מה התם נבילה עמה אף כאן נבילה עמה: **לשיעור אכילה בכזית.** איפשר דרבי יהודה נמי אית ליה ולעע"ג כג] דלא מיותר: **יצתה חיה שחלבה ובשרה מותר.** הא דדחיק בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע:) לאשכוחי דנבלת חיה טהורה מטמאה ולא כד] מצי למידרש מהכא דהא חלבה טמא דאי לאו דאשכחן במקום אחר דנבלת חיה מטמאה לא הוה דרשי' הכי:

א) חולין לז. [קג.], ב) ת"כ פי"ב ה"ב, ג) שם צו פרש' י ה"ה, ד) לעיל סט:, ה) שמיני פרש' ה פ"ז ה"ה, ו) [יבמות לד.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיבעי ליה שלא תאמר: (ב) שם טריפה משום (דאיסור' מחיים) תא"מ. ונ"ב בפ"ב דחולין דף לז בפרש"י מבואר דגרס דמיחסרא וע"ש: (ג) רש"י ד"ה לחידוש וכו' טומאה הס"ד ואח"כ מ"ה בחלב בהמה טהורה הכתוב: (ד) ד"ה מה כשטיהר וכו' פרסה ושוסע איננה שוסעת וגו' הס"ד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה יבא וכו' למאן דאית ליה איסור מוסיף. תמוה לי מה מוסיף יש בנבילה על חלב דהוא רק כולל. ואי דנאסר לגבוה הא בבהמה בע"מ דלא חזי לגבוה הוי רק כולל: ד"ה וחד כו' דר"מ לטעמיה. תמוה לי הא מצינו רק לר"מ בכריתות דס"ל איסור כולל ומוסיף ואיסור ב"א משא"כ בנבילה על עוף טמא:

שינויי נוסחאות

א] נ"א מיבעי ליה למעוטי חיה מי שחלבו אסור ובשרו מותר יצאתה חיה שחלבה ובשרה מותרין מאי שנא וכו' (כי"צ ומ"). וע' תוס': ב] תיבות א"ל נמחק (*ש"מ): ג] נ"א אסור מחיים וטריפה אסורה מחיים ...

א מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ג:
כז ב מיי' פ"א מהל' אבות הטומאות הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה וְאָכֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ: ויקרא ז, כד
2. נְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטָמְאָה בָהּ אֲנִי יְהֹוָה: ויקרא כב, ח
3. וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה בָּאֶזְרָח וּבַגֵּר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: ויקרא יז, טו
נְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטָמְאָה בָהּ אֲנִי יְהֹוָה: ויקרא כב, ח

מוסף רש"י

התורה אמרה יבוא איסור נבילה ויחול על איסור חלב כו'. האי ואכל לא תאכלוהו לא צריך דהא כתיב כל חלב וכל דם לא תאכלו ומשום דנתנבלה או נטרפה מי אזיל ליה איסור חלב ולמאי אצטריך אלא התורה אמרה דחייב משום שני לאוין משום לאו דחלב ומשום לאו דטרפה דלא תימא אין איסור חל על איסור (חולין לז.):

נוסחאות רש"י כת"י

האי נמי תיפוק ליה כו'. חלב טמאה תיפוק ליה נמי דמטמאה דמהיכא תיתי לטהרו מהאי קרא דיעשה ...

ואפילו באווזין ותרנגולין. ומתני' דמסכת טהרות (פ"ז מ"ז) מוכחת קלת דקתני י"ג דברים נאמרו בנגלת עוף טהור וקתני סיפא ר"מ אומר מליקתה ושחיטתה מטהרתה מאמע בכל עופות דומיא דרישא ודומיא דשחיטה: **אבל עז לאו מינא דעגלה נינהו.** אע"פ דאווזין ותרנגולין נאו מינא דתורים ובני יונה ומטהרין לא דמי דהכא [1] עגלה בהמה גסה ועז בהמה דקה אבל בעופות לא שייך למימר מין גסה ודקה אע"ג דמליגו בלשון משנה עוף הדק ועוף הגס בפרק אלו טריפות [2] (חולין מב.) (וקשה משילהי אותו ואת בנו) (שם דף פב.):

הדרן עלך חטאת העוף

כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות כו'. ואם תאמר

תניא חדא זימנא במס' קיינן (פ"ב מ"ג) ואם פרח מבין המתות לכולם הרי כולם ימותו ולריך לעשות לריכותא דבגמרא [נדא:] פריך תניא חדא זימנא במתני' דכל האסורים לגבי מזבח ומשני לריכא ושמא אי מהתם הוה אמינא ה"מ עופות דהפסד מועט אבל זבחים דהפסידן מרובה אימא לא נפסדיהו לכולהו [3]:

אפילו אחת בריבוא ימותו כולן.

הקשה ה"ר יצחק ברבי מרדכי בספרק הנשרפין (סנהדרין דף עט:) תנן רואה שנתערב באחרים כולן פטורין ר' יהודה אומר כולן אותן לכיפה ומפרש בגמרא בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים שנגמר דינן קמיפלגי ופטרי רבנן משום דאין גומרים דינו של שור אלא בפניו והשתא הכא דרובא דהיתירא ופסידא דקדשים אמרינן ימותו כולן התם דרובא לאיסורא והדיוט [4] לא כ"ש ונראה לרבינו יצחק דגרסינן כמו שמצא בספר אחד ישן בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים וע"ג שנגמר דינן אלא (איירי) בשורים מעליא עסקינן והשיב לו ר"ת דמתניתין דקתני כולן פטורים משמע שהאחרים בני חיובא ואע"ג דבריש דשמעתין [5] אמרינן מאי אחרים אילימא אחרים כשירין פשיטא ולא פריך פטורים פטור מיבעי ליה התם כיון דמאי למיפרך מגופה לא חש למידק ועוד דריש לקיש אדרבי אבהו קאי דמשני הכא ברובא שלא נגמר דינו שנתערב ברובא אחרים עסקינן ועלה קאי ר"ל ומשני באדם כ"ע לא פליגי דפטירי אלא הכא בשור שלא נגמר דינו כו' ומשמע דבההוא עניינא דאוקמה רבי אבהו באדם מוקי לה ריש לקיש בשור [6] אבל נתערב בשורים מעליא היה אומר ר"ל ניכבשינהו דיידן [7] וכל דפרים מרובא פרים ומתניתין דשילהי מסכת ע"ז (דף עד.) דשור הנסקל אוסר בכל שהוא מיירי בשנסקל דליכא למימר ניכבשינהו ותדע דלא קתני שנגמר דינו ומתני' דהכא דקתני ימותו כולן בנתערב בזבחים מיירי ולגבוה וגזירה שמא יבואו י' כהנים בבת א' (לקמן דף עג.) ומסקי מן הקבוע למזבח אבל בעלמא אמרינן ניכבשינהו דיידן ומטעם זה היה אומר רבינו תם דגראה לו להתיר דרוסת הזאב ברוב דמעשים בכל יום דזאבים טורפים ונושאין שה מן העדר ורועה מלילן ושריא [8] להו דאע"ג דבעלי חיים חשיבי וכן רוב עופות [9] דורסין אווזין ותרנגולין ומותרין והכא [10] דנתערב ברובא שנגמר דינן דפטרינהו אפילו ניידי ולא אמרינן כל דפרים מרובא פרים לאו פטורין דלישתרו בהנאה קאמר אלא פטורין דלא אטרחו בי דינא להורגם דכמיתת בעלים כך מיתת השור ועוד דלא ליתי לאחלופי באדם

כשבא [1] בדרך זו היא בטהורה כשבא בדרך זו היא בטמאה ת"ל טריפה מי שיש במינה טריפה [2] אוציא את הטמאה שאין במינה טריפה ולא אוציא את החיה שיש במינה טריפה ת"ל [3] ואכל לא תאכלוהו מי שחלבה אסור ובשרה מותר [4] יצא חיה שחלבה ובשרה מותר א"ל רב יעקב בר אבא לרבא אלא מעתה נבלת בהמה טהורה הוא דמטמאה נבלת בהמה טמאה לא מטמאה אמר ליה כמה סבי שבישתו בה סיפא אתאן לנבלת עוף טמא אמר רבי יוחנן לא טיהר רבי מאיר אלא בתמימין אבל בבעלי מומין לא ורבי אלעזר אמר אפילו בבעלי מומין איתמר נמי אמר רב ביבי אמר רבי אלעזר מטהר היה רבי מאיר בבעלי מומין ואפילו באווזין ותרנגולין בעי רבי ירמיה ערף עז מהו אווזין ותרנגולין טעמא מאי דמינא דעופות נינהו אבל עז לאו מינא דעגלה נינהו [5] או דילמא מינא דבהמה הוא יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה אביי [6] [6] מכלל דעגלה ערופה טהורה היא א"ל [7] אין אמרי דבי רבי ינאי [8] כפרה כתיב בה בקדשים מתיב רב נתן אבוה דרב הונא (בר נתן) [9] [1] ואכל לא תאכלוהו [2] אין לי אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה חלב של שור הנסקל ועגלה ערופה מנין ת"ל [2] כל חלב ואי ס"ד עגלה ערופה טהורה היא היא טהורה וחלבה טמא [6] היכא דערף מיערף לא איצטריכא ליה כי איצטריכא [7] היכא דשחטה מישחט ותיהני ליה שחיטה לטהרה מידי נבלה לא צריכא שמתה מכלל דמחיים אסורה אין [7] אמר רבי ינאי גבול שמעתי ושכחתי ונסבין חברייא למימר [8] ירידתה לנחל איתן היא אוסרתה:

הדרן עלך חטאת העוף

כל [9] הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחת בריבוא ימותו כולן [10] נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה או [11]

ה"ג **כשאתה בא בדרך זו היא בטהורה וכשאתה בא בדרך זו היא בטמאה.** הילכך מדינא לא נפקא מ"ל טריפה כו': **אלא מעתה כו'.** אמתני' פריך דקתני מה כשטהר מכלל נבילה בטהורה ולא בטהורה [1]: **למה סבי שבישתו בה.** תמיה אני על זקנים מרובין שכמותכם שנשתבשתם בה: **סיפא.** דקתני טיהר מכלל נבילה: **אתאן לנבלת עוף טמא.** שטיהרה הכתוב מלטמא בבית הבליעה: **לא טיהר רבי מאיר.** במליקת טריפה אלא בתמימים דשייכא בהו מליקה: **ואפי' באווזים.** דלאו בני מזבח הן ובלבד שיהו קדשים בפנים דהא טריפה נמי לא חזיא בתורין ובני יונה וטיהרה הואיל ומליקה הכשר קדשים בפנים היא: **ערף עז.** על החלב במקום עגלה ערופה: **מהו.** לר"מ מי אמרינן כי היכי דמטהר אווזין בעי דמטהר מליקת קדשים בפנים הואיל ומליקת שם עוף בפנים הוא ה"ג (א) עריפה הכשר טהרת עגלה היא מידי נבילה כדאמרי' לקמן: ה"ג **אבל עז לאו מינא דעגלה הוא.** אזו מין גסה הוא מין דקה: **אין לי.** שטהור מידי נבילה אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה כדכתיב עשה לכל מלאכה: **חלב עגלה ערופה ושור הנסקל.** שאסור באכילה ובהנאה מיירי שטהור מידי נבילה: **ולי ס"ד עגלה ערופה טהורה.** מאצטריך קרא לאסמוכינן דחלבה טהור וכי תעלה על דעתך שהיא טהורה וחלבה טמא: **ת"ל כל חלב.** לכתיב לעיל מיירי כל חלב שור וכשב וגו': **דשחט מישחט.** דלא טיהרתה עריפתה ובשרה טמא: ופריכינן **ומיהני ליה שחיטה דנבלה מידי נבילה.** דהא אין לך בהמה טהורה שחוטה שמטמאה: **אלא לא צריכא.** דהא דאיצטריך לטהר: **אלא שמתה.** ולא נערפה דהשתא בשרה טמא ומיצטריך לטהר מלבה שלא תאמר לא טיהרה מידי נבילה אלא חלב שאתה קורא בו יעשה לכל מלאכה: **מכלל דמחייס אסורה.** ואע"פ שלא נערפה מדקתני חלב עגלה ערופה מנין ואוקימתה בשמתה: **גבול שמעתי.** בה מאימתי [1]: **ונסבין חבריא.** וסבורין התלמידין מדעתם לומר: **ירידתה כו'.** ובקידושין [דף מז.] יליף לה דנאסרה מחייס:

הדרן עלך חטאת העוף

כל הזבחים. אפילו אחת בריבוא.

השתא משמע אחת כשירה ברבוא של חטאות המתות הילכך פריך בגמרא [דף עא.] מאי אפילו הא הוו מתות רובא דקתני שנתערבו בחטאות המתות. חמש חטאות מתות נינהו וולד [2] חטאת וחטאת שמתו בעליה ותמורת חטאת ושכיפרו בעליה ושאבדה ונמצאת בעלת מום: **נתערבו.** זבחים כשרים בשור שנעבדה בו עבירה אחד באחד [3] ומפרש ואזיל מאי היא כגון שהמית

ואפילו באווזין ותרנגולין. עיין מוהרש"ל פב ע"ל תד"ה מליקת הגירסא שלנו. ועי' רש"ק דמקיים הגירסא שלנו. וע"ע באמ"מ: **ואי** אשמעינן הכא ה"א משום דבהמה חשיבא ב"ח חשיב אבל עוף אימא לא קמ"ל. (צ"ק. וכ"כ התוי"ט). וכ"ה בשטמ"ק דף עא ע"ב ועי"ש: **יב)** ל"ל ודהדייוט (שמכ"י): **יג)** ל"ל דשמעתא (שמכ"י): **יד)** בשור. לכך נראה בגרסת הספרים אבל נתערב בשורים מעליא אפילו בנגמר דינו דאמר ר"ל כו' (ב"ש. וכ"ה בתוס' סנהדרין עט ע"ב): **טו)** ל"ל דניידד. וכן בסמוך (ש"מ): **טז)** ושרינן לה אע"ג (תוס' שם): **יז)** כתוס' הרא"ש בסנהדרין וכן חתול כשדורס אורזין ותרנגולין מותרין: **יח)** ל"ל והתם (צ"ק). ובתוס' שם והיכא: **יט)** בש"מ ליתא מכאן עסק"ד:

כח אב מיי' פ"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה ס:
כט גד מיי' פ"ג שם הלכה יג:
ל ה מיי' פ"ז מהלכות רוצח הלכה ו:
א ו מיי' פ"ו מהל' פסח"מ הלכה ג:
ב ז מיי' שם הלכה ב:

נוסחאות רש"י כת"י

ה"ג **כשאתה בא בדרך זו היא בטומאה וכשאתה בא בדרך זו היא בטהרה.** הילכך מדינא לא נפקא מ"ל וכו': **אלא מעתה כו'.** אמתניתא פריך דקתני מה כשטיהר מכלל נבילה בטהורה ולא בטומאה דמשמע נבלת בהמה טהורה מטמאה ונבלת בהמה טמאה טהורה: **כמה סבי שיבשתה בה.** תמיה אני שנשתבש' כמה זקנים כמותכם בדבר זה: **לא טיהר' מאיר.** טריפה מליקה אלא בתמימים שהמליקה הוכנה בהן: **ואפי' באווזין ותרנגולים.** דלא חזו למזבח הואיל ומליקת מליקה בשום עוף דגמרינן מטריפה מה טריפה שטוות בכל אף נבילה שטוות בכל והא דתנן שנפטרת עיקר שנקטעה רגלה והמולק חולין מטמא בית הבליעה דלא כר' מאיר: **ערף עז.** על החלב: **מהו לר' מאיר.** מי אמרינן כי היכי דמטהר במליקת אווזין ותרנגולין משום דמשכחת מליקה יש] במין עוף המטהרת הכי נמי מטהר נבלת עז על ידי עריפה הואיל ועריפה מטהרת בעגלה מידי נבילה כדמפרש בעגלה ערופה, או לא מטהרה עריפה בעז: **אבל עז לאו מינא דעגלה היא.** זו מין דקה הוו מין גסה כדמפרש בעגלה ערופה: **אין לי.** שטהור מידי נבילה אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה כדכתיב עשה לכל מלאכה: **חלב עגלה ערופה ושור הנסקל.** שאסור באכילה ובהנאה מיירי שטהור מידי נבילה: **ולי ס"ד עגלה ערופה טהורה.** מאצטריך קרא לאסמוכינן דחלבה טהור וכי תעלה על דעתך שהיא טהורה וחלבה טמא: **ת"ל כל חלב.** לכתיב לעיל מיירי כל חלב שור וכשב וגו': **דשחט מישחט.** דלא טיהרתה עריפתה ובשרה טמא: ופריכינן **ומיהני ליה שחיטה דנבלה מידי נבילה.** דהא אין לך בהמה טהורה שחוטה שמטמאה: **אלא לא צריכא.** דהא דאיצטריך לטהר: **אלא שמתה.** ולא נערפה דהשתא בשרה טמא ומיצטריך לטהר מלבה שלא תאמר לא טיהרה מידי נבילה אלא חלב שאתה קורא בו יעשה לכל מלאכה: **מכלל דמחייס אסורה.** ואע"פ שלא נערפה מדקתני חלב עגלה ערופה מנין ואוקימתה בשמתה: **גבול שמעתי.** בה מאימתי: **ונסבין חבריא.** וסבורין התלמידין מדעתם לומר: **ירידתה כו'.** ובקידושין [דף מז.] יליף לה דנאסרה מחייס:

תורה אור השלם

1. וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה וְאָכוֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ: ויקרא ז, כד
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ז, כג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מהו לר"מ וכו' ה"נ עריפה הכשר עגלה היא וטהרת מידי נבלה:

גליון הש"ס

גמ' מכלל דעגלה ערופה טהורה. עיין מוהרש"ל דף פב ע"ל תוס' ד"ה עגלה ומנחות דף קא ע"ב תוס' ד"ה ועגלה: [שם היכא דערף מיערף לא איצטריכא ליה וכו'. עי' מוהרש"ל דף פב ד"ה עגלה ערופה וכו']:

מוסף רש"י

ונסבין חבריא. בני הישיבה עלה על דעתם לומר (חולין יד.): ירידתה לנחל איתן. היא הגולמת לה שם עריפה ומוסרתה (קדושין נז.):

שינויי נוסחאות

א) כשאתה בא כו' וכשאתה בא כו' כל"ל (ש"מ וכי"צ): **ב)** ל"ל הוא (כי"צ, יעב"ץ): **ג)** תיבות המוקפות יש למחוק כמו שמוחק הרש"ק בכריתות כה ע"ג גבי כב תחליפא אבוה דרב הונא ע"ש. ועיין פסחים מג ע"ב, קז: ע"ב, ובמגיגה ה ע"ב (הגרי"ב). ועי' מוהרש"ל מ ע"ל אבוכרם אבוה דבר אבוכרם ופרש"י זהו אבוכרם עצמו ומכירין היו את הבן ולא את האב, והיו קוראין אותו על שם בנו שעשו את בנו סימן לו: **ד)** נ"ל ל"ג תיבת או (ב"ש, וכ"ה בפרי"ד). וכן משמע מפרש"י. אבל בתוי"ט גרסים ליה ומפרש דר"ל בין: **ה)** בטהורה דמשמע בגילת בהמה טמאה טהורה כל"ל (ש"מ עפ"י רש"י כת"י): **ו)** עי' בעוקחאות רש"י כמ"י. ועיין רש"ש: **ז)** מאימתי נאסרת כל"ל (ש"מ): **ח)** ל"ל ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושכיפרו בעליה אחר ושעיבדה שנתה הס"ד (צ"ק). ועיין במשנה תמורה כא ע"ב (הגרי"ב). ועי' ממנת דיאגל: **ט)** עי' עה"ק שתמה ממאי פי' כן. וכמ' נאה"מ הגיה או אחד באחד. ועי' במפרש לקמן עא ע"ב ד"ה נתערבו בחולין: **י)** טריפות לאו משום דשני מינין הן דלעולם לא יהיו שני מינין רק היכא דבלשון מקרא שני מינין הן כגון בקר וצאן. ותיבות המוקפות נ"ב תוספת (ש"מ). וגי' ל"ק מה"ד כפרה כתיב בה וכו'. וקשה משילהי

ג) [מגילה כא.] קידושין נז. ע"ז כט: חולין יח. ירושי' פסחים פ"ט ה"ה, סוטה שם, ועי' מכילתא משפטים פ"י, **ג)** תי"כ צו פ"י ה"ז, **ד)** קידושין נז. חולין פב. כריתות כה. ירושי' סוטה שם ועי' מכילתא שם, וירושי' קידושין פ"ב ה"ח, **ה)** תמורה כח. ע"ש, **ו)** עי' פסחים נג.:,

ז) עי' ירושי' סוטה פ"ט ה"ה, **ח)** עי' פסחים נג.

ט) ל"ל דעגלה ערופה טהורה. עיין חולין דף פב ע"ל תוס' ד"ה עגלה ומנחות דף קא ע"ב תוס' ד"ה ועגלה: [שם היכא דערף מיערף לא איצטריכא ליה וכו'. עי' חולין דף פב ד"ה עגלה ערופה וכו']:

י) [מגילה כא.] קידושין נז. ע"ז כט: חולין יח. ירושי' פסחים פ"ט ה"ה, סוטה שם, ועי' מכילתא משפטים פ"י, **ג)** תי"כ צו פ"י ה"ז, **ד)** קידושין נז. חולין פב. כריתות כה. ירושי' סוטה שם ועי' מכילתא שם, וירושי' קידושין פ"ב ה"ח, **ה)** תמורה כח. ע"ש, **ו)** עי' פסחים נג.:,

יא) ל"ל דלא חזו למזבח דלא חזו לגבוה. ועי' רש"ק דמקיים הגירסא שלנו. וע"ע באמ"מ: **יב)** ל"ל ודהדייוט (שמכ"י): **יג)** ל"ל דשמעתא (שמכ"י): **יד)** בשור. לכך נראה בגרסת הספרים אבל נתערב בשורים מעליא אפילו בנגמר דינו דאמר ר"ל כו' (ב"ש. וכ"ה בתוס' סנהדרין עט ע"ב): **טו)** ל"ל דניידד. וכן בסמוך (ש"מ): **טז)** ושרינן לה אע"ג (תוס' שם): **יז)** כתוס' הרא"ש בסנהדרין וכן חתול כשדורס אורזין ותרנגולין מותרין: **יח)** ל"ל והתם (צ"ק). ובתוס' שם והיכא: **יט)** בש"מ ליתא מכאן עסק"ד:

שיטה מקובצת

ת"ל **טריפה** כו'. ואע"ג דלעיל מוקמינן ליה לומר דאיסור טריפה אל על איסור חלב, הכא ניחא למסקנא דכתיב ואכול לא תאכלוהו למעוטי מיה וה"ה טמאה כדפי' לעיל: **ואפילו באווזין ותרנגולין.** ח"ל הר"פ בתוספותיו, כ"ל אפילו לא הקדישום הכא לא שיך כהו שום קדושת הגוף דאף אם עלו ילדו כיון דלאו בני קרבן נינהו כלל, ומ"מ מליקתן מטהרת הואיל ומליקה מליקה בשום עוף דגמרי' מטרפה שהוה בכל וכו'. וכן משמע במסכת טהרות דקתני י"ג דבר נאמרו בנגלת עוף טהור וכו' וקתני סיפא ר' מאיר אומר מליקתה ושחיטתה מטהרת, משמע בכל העופות דומיא דרישא ודומיא דשחיטה אע"ג דלא אקדשינהו (ב"ש):

ואפילו באווזין ותרנגולין. עי' בהשמטות בסוף המסכת:

שהמית את האדם על פי עד אחד או על פי הבעלים דשור שהמית
על פי הבעלים איפטר ליה מסקילה [ב] דמודה א) בקנס פטור וכן רובע
ונרבע ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים דאמר לאו שור הנסקל הוא
וליכא למימר יצמתו שהרי מותרין להדיוט אם לא מפני הזבח המעורב
בהן ואי איפשר למכור את כולן
לצורכי מין אותה זבח להקריבם שהרי
פסולים להקרבה כדאמרינן בתמורה
(דף כח.) מן הבהמה להוציא
הרובע והנרבע מן הבקר להוציא
את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את
הנוגח. מוקצה שהקצהו לצורך (תקרובת) [ב] עבודת כוכבים ולא
הקריבו [ג] ונעבד שעשאו עבודת כוכבים והשתחוה לו ואמרינן
בפרק כל האסורין במסכת תמורה (דף כט.) דמותרין להדיוט:

ג) שהמית את האדם ב"ע"פ עד א' או ע"פ הבעלים
ברובע ונרבע במוקצה ונעבד באתנן ומחיר

כללים

דאדם כולי עלמא לא פליגי דפטירי מדע דלרבי יהודה אמאי כונסין
לכיפה ועביד לער בעלי חיים ומקלקל חצירו וכיפתו אדרבה ליערפינהו
בקופין ולקבריהו אלא ודאי ד) אתי לאחלופי באדם ועבדי היכירא
ולרבנן נמי עבדי היכירא ה) דפטרינן להו ולא חייש' לתקלה אבל במתני'
דהכא חייש'ינן לתקלה דאיכא כמה
ספק איסורין לפי שהם מוקדשים כגון
ג) רכב על גבי שור ובא חבירו ורכב
וסמיכה על גבי ראש גדי וטלה וחלב ו)
מוקדשין ע"ג ז) מכתו דשרי בשור
הנסקל ד) לפי שאינם ח) דרך הנאתן ועוד דאיכא איסור מעילה דהזיד
במעילה במיתה הילכך כולן יצמתו ואל תמתה התם כיון דאיסור
הנאה מינהו אמאי לא תקינו בהו רבנן מיתה ויזקיקו להורגן היכי ט)
יזקיקו ב"ד להרוג כל איסורי הנאה הרי הזאב והארי דמוקי לה
ר"ל והוא שהמיתו ואסורין בהנאה (סנהדרין דף טו:) ולא תקינו
להו מיתה אלא אמרו כל הקודם להורגן זכה ט) ומקשה רבא י) היינו דקתני עלה ואפי' אבא חלפתא ביניהם אלא אמר רבא שניהם שהיו
עומדין ולא חץ מבייהם יא) פטורין ואפילו אבא חלפתא יב) דלא תלינן ביה שהרג אבל בשוורים אותן שיש לתלות בהן יג) חייבין משום
ובערת הרע מקרבך ועוד אומר ר"ת דשור הנסקל אינו נאסר מחיים ופירש דכולה ההיא שמעתא (ב"ק דף מא.) דממשמע שנאמר סקל
יסקל השור איני יודע שהיא נבילה ונבילה אסורה באכילה מוכחת כן וסוגיא דפרק שני דקדושין יד) (דף מז.) הכי פריך כל לפור טהורה
תאכלו לרבות המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה ופריך איפוך אנא ומשני לא מצינו בעלי חיים שאסורין אלא טו)
יהו מותרין כשאוחזו בר מאלו שעומדין ומוקצין למצוותן ולכך אין לאסור משולחת לומר דחל עליה איסור לאחר שילוח לאוסרה
באכילה כדין שאר עופות טמאין דכתיבי בקרא ופריך טז) (והרי רובע ונרבע) דאסורין פירוש דמחיים אסורין לשוחטן ולהקריבן לגבוה
ומשני הני מילי לגבוה אבל להדיוט שרי והרי רובע ונרבע בעדים דמחיים אסורין פי' דמחיים אסורין לישחט ואם שחטן אסורין אף
אני אביא משולחת ומשני רוב בעלי חיים קאמרינן אם כן דאין שור הנסקל נאסר כל זמן שהוא חי שור אלא נגמר דינו שנתערב באחרים
שנגמר דינן כולן פטורין דמותרין יז) בגיזה ועבודה ואין כאן עיגול הדין כיון דפטורין מסקילה מיהו לכשיחטנו או ימותו יהו אסורין בהנאה
והא דאמר בסוף פרק שור שנגח ד' וה' (דף מה. ושם ד"ה מכור) דשור שנגמר דינו מכרו אינו מכור אפילו לרידיא היינו משום דאסור לענות
דינו ומצוה לסוקלו ועוד דאין לו מכר דאין לו בעלים והלוקח אינו יכול לזכות בו יותר משאר אדם אבל כי לא נגמר דינו מכרו מכור
לשחיטה אי נמי לרידיא דמצי לאערוקיה לאגמא וכי שחיט ליה [לאחר שנגמר דינו] אסור באכילה כך נראה לר"ת כמו שפירשנו וקשה
בסוף פרק קמא דערכין (דף ז:) משמע דשור הנסקל נאסר מחיים גבי האשה שמתה נהגין בשערה דמפרש התם זו מיתתה אוסרתה
וזו גמר דינה אוסרתה ויש יח) לומר גמר דינה דמחיים גורם לה להיות חל עליה איסור שאסורה אפילו שחטה דעבדה כעין בשר וזו
מיתתה אוסרתה אין יט) עליה שום איסור מחיים ויש להביא ראיה דלא נאסר מחיים מהא דתניא בפרק מרובה מדת (ב"ק דף עא.)
ובפרק אלו נערות (כתובות דף לג:) (גבי) גגב שור הנסקל וטבחו משלם תשלומי ד' וה' דברי רבי מאיר וחכמים הא ליתא במכירה
ושמעינן ליה לרישא לקיש בפרק מרובה מדת [ב"ק דף עז:] דכל שישנו בטביחה ישנו במכירה וכל שאינו בטביחה אינו במכירה וה"ה דכל
שאינו במכירה אינו בטביחה אבל אי שרי בהנאה ניחא שיכול למוכרו לרכוב עליו עד בית הסקילה או ליהנות בו מעט עד אותה שעה
או אם היו בית דין מתעללין בסקילתו ומיהו מה שאומר ר"ת דאין לו מכר דאין לו בעלים זה לא נוכל לקיים ומה שפסק ר"מ בעבד
שיש בו שה אחד ספק דרוסה דשרי מטעמא דכל דפרים מרובא פרים לא יתכן דיש לאסור גזירה שמא יקח מן הקבוע אפילו היכא
דפרים מצויו רק בדבר כ) שלא נאסר בתערובת כגון ט' חנויות (אחת) מוכרות בשר שחוטה ואחת נבילה (פסחים דף ט:) התם שריון
אי פרים אחת ולא גזרינן שמא יקח מן הקבוע שהרי האיסור ניכר וידוע היכן הוא ולכך שריון היכא דפרים או כגון דנמצא ביד עובד
כוכבים אבל אם נאסר בתערובת ופרים לא אמרינן דפרים מרובא פרים ואם יש בעבד ספק דרוסה אפילו אחד בריבוא כולן יצמתו
תדע לטבעת של עבודת כוכבים שנתערבה בריבוא כולן אסורות ובפרש אחת מהן פליגי רב ושמואל בגמרא (לקמן דף עד.) אי אוסרת השאר
אי לא אבל בהיא גופה אותה שפרשה לא פליגי וכולי כא) עלמא דאסירא וכל איסורי הנאה שפרשו מתערובתן אסורין ולא אמרינן
מרובא פרים וטעמא משום גזירה שמא יקח מן הקבוע ולא שנא חולין ולא שנא קדשים ויש להתיר הבהמה שנושא אחד והרועה מגילה
ונתערבה בעבד משום דאין דרוסה אלא ביד ושמא טרפה בשיניים והוה ליה ספק ספיקא וכן הגן שנושא אחד בתרטום או
בין רגליו ולא הכה ביד מיהו יש לישב דברי ר"ת דלא דמי לטבעת של עבודת כוכבים דשאני בעלי חיים כיון דאפשר ע"י דנכבשיהו
דעיניידין ואם תאמר אמאי תנן יצמתו נימא יצאו עד שיסתאבו ויפדו ואחרי כן נימא כל דפרים מרובא פרים דהשתא להדיוט חזו שהרי
כמה קדשים אמרינן בהו יצאו ולא חיישינן לתקלה ובסיפא אמרינן ברובע ונרבע יצאו ולכשיסתאבו יפדם וישחטנו ויאכלם מטעם דפרים
מרובא פרים ויש לומר דלא עבדינן תקנה ברעייה כיון דלאחר רעייה לא מיסתרי נמי אלא מטעם כל דפרים ועוד שאל הרב רבי יצחק
מר"ת דקאמר כב) רבי שמעון (סנהדרין דף עט:) הנסקלים בנשרפים ידונו בסקילה שהשריפה חמורה ניזל בתר רובא להחמיר בדיני נפשות
כדאיתא פרק קמא דחולין (דף יא:) דלא חיישינן שמא במקום סייף נקב הוה ותירץ דלא אזלינן בתר רובא להחמיר כיון שנהרג בלאו
הכי במיתה אחרת אי נמי לא אזלינן בתר רובא לחייב כג) אותו שהוא ודאי בסקילה ומהאי טעמא לא תקשי לן הא דאמר פרק אלו הן
הנשרפין (סנהדרין דף עט:) דאדם רוצח שלא נגמר דינו שנתערב עם אחרים שנגמר דינן כולן פטורים דמשום רובא לא נעביד דבר שהוא
שקר ודאי דודאי יש אחד שאינו בר מיתה כלל לפי שלא נגמר דינו ולא דמי לאותו שהרג ודאי אלא דלא ידעינן אי טריפה הוה אי שלם
הוה ועוד יש לומר דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחלה על מחלה דמי ופטור מדאורייתא דספק נפשות להקל וכי תימא ניכבשיהו ונימא כל דפרים
אי אתה רשאי למושכן להחמיר עליו כד) ועוד גזירה שמא יקח מן הקבוע והא דפריך מעיקרא כי תני הנשרפים בנסקלים תיפוק לי דרובא
נסקלים ניתנו הכי פירושא לכל הפחות לא גרע משום דרובא נסקלים ו):

על פי עד אחד או על פי הבעלים. פירש בקונטרס דפטור ליה מסקילה משום דמודה בקנס פטור וכן פירש במכות [דף ה.] דאין
אדם נהרג על פי עצמו מטעם קנס ונראה דאפי' אמרי שנגמר דינם בבית דין פלוני אין נהרגים על פיהם ואע"ג דכי האי גוונא מחייב
בקנס כדמוכח בפרק קמא דמכות [דף ג.] וגבי פלוני רבא שורי בפרק קמא דסנהדרין (דף י.) מפרש משום דאדם קרוב אצל ממונו לא אמרינן
ונהרג שורו ולא פלגינן דיבורא אלא הרובע והשור נהרגין ואי קנס מיקרי כי נמי אמת הוא שרבע שורו אמאי נהרג שור בה) על פיו והא מודה
בקנס פטור כמו אם אמר גנבתי וטבחתי דפטור מכפל ד' וה' ונראה לי טעמא דאינו נהרג על פי הבעלים אם כן) אין עד אחד עמו
כדאיתא פרק כל האסורין (תמורה דף כט.) זה וזה מותרות באכילה מנלן אי ס"ד להדיוט אסירי למה לי למעוטינהו לרובע ונרבע כז) לגבוה
ואע"ג דהתם לא מזכיר ברובע ונרבע על פי הבעלים מכל מקום על כל ענין שפסול גבוה כח) ומותר להדיוט קאי מנהני כט) מילי. ו) ברוך:
ברובע ונרבע. פירש בקונטרס על פי עד אחד או על פי הבעלים שנאסר לגבוה ולא להדיוט דבשני עדים היה נאסר אפילו להדיוט וכן
משמע בריש פ' בתרא דכריתות (ד' כד.) דאמר רבי יוחנן שור הנסקל שהוזמו עדיו כל הממחזיק בו זכה אמר רבא מסתברא טעמיה
דרבי יוחנן כגון דאמרו ליה נרבע שורו ל) ואי לא ליתסר בהנאה אמאי מייאש הלא העור מותר בהנאה והבשר לכלבים וכן נמי משמע בפרק האיש
מקדש (קדושין דף מז:) דפריך והרי רובע ונרבע בעדים דאסירי מחיים להדיוט ואם תאמר ומנלן הא כי כתיב קרא בנוגח כתיב ולא
יאכל מהדדי כדאמרינן פרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף מ:) שיש בנוגח שאין ברובע ויש ברובע שאין בנוגח ושמא איכא שום דרש:

מוסף רש"י

ע"פ עד אחד. שאין שם אלא עד אחד כדיעה ובנגיחה: **או ע"פ הבעלים.** שאין שם עד אלא בעלים אמרו, דאי הוו ב' עדים בדבר הוי בסקילה ואפילו בהנאה מיתסר (בכורות מא.): **ע"פ עד אחד.** שאין שם אלא ע"א כדיעה ובנגיחה: **או ע"פ הבעלים.** שאין שם עד אלא בעלים אמרו, דאי הוו ב' עדים בדבר הוי בסקילה ואפילו בהנאה מיתסר (בכורות מא.): **מוקצה.** שהקצהו ויתדהו לתקרובת עבודת כוכבים (ע"ז כב:). **לו:** שהוקצה והופרש לצורך עבודת כוכבים (בכורות מא.). **לו:** שהפרישו להקריבו לע"ז (בכורות נז.): **ונעבד.** שהשתחוה לו ועשאו עבודת כוכבים (יבמות פג.). **לו:** שעבד את הבהמה עצמה כגון שיסך לה יין קרבן (בכורות נז.):

ליקוטים

או ע"פ הבעלים. נר' דה"ש דלא מחייב עפ"י הבעלים אפי' יהיו ב' כגון של ב' שותפין ומעידין עליו, משום דאדם קרוב אצל ממונו. דהא דאמרי' דאין אדם קרוב אצל ממונו ה"מ כשבאין להעיד ג"כ על חבירו דמתוך שנאמן על חבירו נאמן גם על שורו כו' אבל אמר שורי נרבע לא מבעיא לן דפשיטא דקרוב אצל ממונו הוא כיון שלא בא להעיד על חבירו (תוס' ב"ק מא.): **וצריך** פי' לפירושם דהא הודאת בע"ד כק' עדים דמי, כמו שמשלם נזקין ע"פ עצמו, ואף כופר משלם ע"פ עצמו רק שאין השור נהרג ע"פ עצמו, כ"כ הראב"ד להדיא. אלא הכי קאמרי מאחר דמדמינן בכל דוכתא מיתת השור למיתת הבעלים, ומה מיתת הבעלים ע"פ עצמם פטורים דפסולין לעדות לפי שהם קרובים לעצמם, אף לשור הם כפסולים, אף שהוא ממונם, מ"מ ילפי' ממיתת הבעלים דאף לממונם חשובים כקרובים, ומש"ה מסקי' התם שפיר דהוא דאומרים פלוני רבע שורי ולא פלגי' דיבורא, כלומר אעפ"י דלענין מיתת בעלים פלגי' דיבורא, אבל גבי ממונם אינם קרובים כ"כ לפלוג הדבור, אלא מאחר דבחד עניינא מהימני ה"נ אמיתת שור, כי כולי האי לא מדמי' שור לבעלים דגבי בעלים גופא חידוש הוא דפלגי' דיבורייה, ומש"ה דוקא היכא שבאו להעיד על חבירו, אבל אומרים שורי נרבע לא קטלי אפי' עד אחד עמו כדאיתא בתו', ומשום ה"מ אף היכא שהבעלים אומ' שנגמר דינו לסקילה בב"ד אחר לא מהמני, אף דגבי קנסא מחייבי' ליה בהודאתו כה"ג כדמוכח להדיא בפ"ק דמכות גבי עד זומם דמשלם ע"פ עצמו כה"ג. וכ"כ הרמב"ם להדיא בפ' י"ח דהל' עדות, מ"מ הכא דטעמא משום שאינם נאמנים הוא אין חילוק כה"ג כמו שאינן נהרגים הבעלים ע"פ עצמם כה"ג. **ובפרק התערובת** כותבים התוס' וז"ל וג"ל טעמא דאינו נהרג ע"פ הבעלים אם אין ע"א עמו כדאיתא בפ' כל האסורין זה וזה מותר באכילה מנלן אי ס"ד להדיוט אסירי ל"ל למעוטינהו לגבוה. ואע"ג דהתם לא מזכיר לרובע ונרבע עפ"י הבעלים מ"מ על כל ענין שפסול לגבוה ומותר להדיוט קאי מנא הני מילי. וביש תוס' הנוס' מהופך ומשובש וכאשר כתבתי והגהתי כן הוא האמת דוק בפ' כל האסורין ותשכח להדיא. והנה מה שכתבו אם אין ע"א עמו, לאו דוקא הוא שלא מכשירין ע"א עמו אלא ברבע פלוני כו' כדאיתא בפ"ק דסנהדרין, ודוקא משום דלא פלגי' דיבוריה, אבל בע"א דהוא עם ע"א הוה ג"כ ע"פ הבעלים כדפי' דהא אחד סהדי לא קטלי' אלא בעדים אחרים עמו הוא דקטלי', א"נ קאי אהא דפ"ק דסנהדרין דאייתי לעיל מיניה ואיירי שפיר ברבע פלוני. ואל תטעה בדברי הרמב"ם שכתב בפ"ד דאיסורי מזבח רובע ונרבע שאסור לגבוה היינו כשיש שם ע"א והבעלים שותקין, משמע אם הבעלים ג"כ מעידים הוא נסקל, אדרבה דוק ממש"כ אחריו וכן אם העידו הבעלים אעפ"י שאין שם עד כלל פסול, משמע אף אם יש ע"א עמו ג"כ אינו נסקל אלא פסול לגבוה, אלא בודאי מש"כ והבעלים שותקין משום בבא דלאחריו אבל הבעלים מכחישין אותו אפי' למזבח כשר קאמר נמי הכי, ובתחילת דבריו נמי כ' אם יש ב' עדים הרי פסול, משמע דוקא בב' עדים ולא בע"א. ומה שמביאים ראיה מדאסר לגבוה כו', קשה מניין דקרא אבעלים קפיד לאסור לגבוה, דילמא אפי' להדיוט אסירי וקרא דמפיק רובע ונרבע אע"א קאי אבל לעולם ע"פ עצמו נהרג משום הודאת בע"ד כק' עדים דמי, אלא עיקר הוא כפי' התוס' דפירקין כאשר פירשתי (ש"ס נ"ק פ"ד סי' כא):

שיטה מקובצת שהמית את האדם ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים. דנאסר לגבוה ואינו נאסר להדיוט שאינו נסקל אלא ע"פ שני עדים אבל ע"פ בעלים מודה בקנס הוא ומיפטר ליה מסקילה אבל לגבוה נאסר דקיי"ל מן הצאן להוציא הנוגח. כפ"ה. וקשה דלא מצינו בשום מקום שתהא המיתה שור קנס. לכך נראה דפטור משום דאדם קרוב אצל ממונו ואפילו אמר דנגמר דינו בב"ד של פלוני אלא שיך מודה בקנס הוא. ואע"ג דמסקינן בפ"ק דסנהדרין (דף י.) אדם קרוב אצל ממונו לא אמרינן, הני מילי לענין מיפלג דיבורא, אבל בעלמא אמרינן ליה: **ברובע** ונרבע. פי"ה ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים דבשני עדים הוי נאסר אף להדיוט כדין שור הנסקל דאסור בהנאה. ומימה מנ"ל משום דשור הנסקל אסור בהנאה. דשמא נאמר כמו דשאר נסקלים אסורים בהנאה דילמא דוקא נוגח אסור בהנאה משום דגבי נוגח כתיב יסקל יסקל השור ולא יאכל את בשרו ודרשינן (ב"ק דף מא.) ממשמע שנאמר השור יסקל אינו אינו יודע שנבילה היא אלא מלמד שאם שחטו נאסר דינו דאסור בהנאה, (וכ"מ) [ואין לומר] דילפינן גרבא מגוגח דהא יש בגוגח מה שא"כ ברובע ונרבע. ופי' ריב"א דמ"מ סברא הוא למילפינהו לענין איסור הנאה כיון דשור הן לענין איסור סקילה:

עין משפט נר מצוה

א) מיי' פ"ג מהלכות איסורי המזבח הלכה ו:
ב) מיי' פ"ד שם הלכה ב:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל במודה בקנס דפטור (גליון בשם צ"ק). אבל בכס"ד כמ"ר הוא כלפנינו, וכן בתוס' ובש"מ. [וגם הל"ק לפי הגראלא לא בא לאפוקי מגוס' דיקן אלא מגוס' ס"ר דאיתא שם "במודה בקנס ופטור"]: ב) מה שנמחקה מיבת תקרובת. משם הכס"ד הוא לתמם וללא עורך (רש"ש). וכ"כ בב"ש. וכ"כ בכס"ד לעיל כז ע"ב, קידושין מ ע"ב, ע"ז כב ע"ב, חולין מ ע"ב, תמורה כמ ע"ב, נדה מ ע"ב: ג) ר"ש ולא עבדו (גליון). ועיין תמורה כט ע"ב: ד) ודאי דהייש דילמא אתי (תוס' הרא"ש שם): ה) היכירא טפי דפטרינן (שם) ו) גי' בס"ז וחלב מוקדשין. ופי' כגון חלב של בהמה נקבה דשלמים ואטאת לאסור ליהנות מדלבנן ובקדשי בד"א מועלים מה"ת. ולגא במהכס"א בסנהדרין ע"ק. כאן אבינו דהתוס' כוונו לבאאת חֵלֶב ע"ש בדבריהם. וע"ע בערוך לנר לתוס' סנהדרין פ' ע"א: ז) גי' רש"ק וע"ג מכתו דשרי כו'. ופי' ולא דגם בשור הנסקל אינה הנאה ליקח מהחלב ע"ג מכתו. לזה מילו לפי שאינו דרך הנאתו. ועי' ל"ק: ח) ל"ל שאינו דרך הנאתו [ש"מ וכ"ה בתוס' סנהדרין]: ט) ל"ל דהיכי (ש"מ). ל"ל וכי (גליון. וכ"ה בתוס' שם): י) רבא התם היינו כל"ל (ש"מ): יא) מבייניהם והרג שניהם פטורין כל"ל (ש"מ): יב) חלפתא ביניהן דלא כל"ל (באה"מ): יג) בהן שהרגו חייבין (ש"מ, תוס' שם): יד) דקידושין דכל ציפור הכי' כל"ל והשאר נמתק (ש"מ ותוס' שם): טו) ל"ל פי' שלא (ש"מ, ותוס' שם): טז) ופריך והרי מוקצה ונעבד דאסורין מחיים פירוש כל"ל (צ"ק וכ"ר"ב): יז) ל"ל ומותרין (באה"מ): יח) ויש לפרש זו גמר דינה אוסרתה כלומר דמחיים כו' כל"ל (שתכ"י): יט) ואין (ד"ו): כ) ל"ל בדנכר (ש"מ): כא) דכ"ע מודו דאסירא כל"ל (ש"מ): כב) דקאמר בפרק הנשרפין רבי שמעון אומר הנסקלים כו' (ש"מ): כג) ל"ל לחייב בשריפה (באה"מ): כד) עליו אלא להקל עליו ועוד כל"ל (ש"מ): כה) ל"ל שורו (ב"ש): כו) ל"ל אף דאין עד אחד עמו (מ"ש ועי"ש): כז) ל"ל בקפסו יש"ם בנ"ק פ"ד סימן כ"א מוחק הני ב' מיבות לרובע ונרבע. וע"ש שהאריך [וסופא בליקוטיס]. וכ"ק מקיים גירסא שלפנינו וע"ש (הגרי"ב): כח) ל"ל לגבוה (ב"ש): כט) ל"ל הני מילי (צ"ק): ל) שורו וכו' ואי לא מיתסר בהנאה כל"ל (ב"ש):

נוסחאות רש"י כת"י

על פי עד אחד. שמותר להדיוט שאינו נסקל אלא בשני עדים (כי"ק): **או על פי בעלים.** שבאו בעלים לב"ד והודו שהמיתת דאיפטר ליה מסקילה דמודה בקנס פטור אבל לגבוה נאסר דקיימא לן ומן הצאן להוציא את הנוגח (כי"ק): **ברובע ונרבע.** על פי עד אחד או על פי הבעלים שאסר לגבוה ולא להדיוט (כי"ק): **מוקצה ונעבד.** נמי מותרין להדיוט כדאמרינן בתמורה בפרק כל האסורין (כי"ק): **בצאן ומחיר** מו'. וכל הני מוקין ניהו וזבח אחד מעורב בהן טולן יגיעו שאי אפשר לשחוט אחד מהן בלא מוס שמא זהו הזבח וקדשים בתוך השוחטן בהיכרת ומוכרן (לגריכו) [לגרכין] עולה אי אפשר שהרי פסולין לקרבן (כי"ק):